

PROFILUL UNUI DICTATOR: BASHAR AL-ASSAD

ILIE DRAGOȘ-GEORGIAN*

Abstract: *This article is a behavior analysis of the Syrian president Bashar al-Assad. Its purpose is to understand him and predict his decisions and future behavior, as a key figure in resolving the syrian Civil War. From a metodological point of view, this paper brings a mixture of sociology and psychology, as it tries to determine how one leader's personality can affect the well being of a community. In the end, based on the interpetation and evaluation of our data on the subject, we tried to predict how, in our case, Mr Bashar al-Assad, will behave in certain situations.*

Keywords: *Bashar al-Assad, profile, leader profiling, Syria, motivation, behavior analysis.*

Premisa

Realizarea de profiluri sau *profiling* presupune existența unui set de metode și tehnici prin intermediul cărora se poate analiza la distanță structura comportamentală și psihologică a unui subiect de interes. Chiar dacă o parte a instrumentarului de lucru și a modului în care datele sunt interpretate țin de domeniul psihologiei, realizarea de profiluri se înscrie în domeniul vast al sociologiei. Individul supus unei astfel de analize este, în cele mai multe cazuri, o persoană de interes pentru public, iar acțiunile sale au impact direct asupra unui grup de indivizi sau asupra unei comunități. Interesul nostru se canalizează asupra modului în care o astfel de persoană își lasă amprenta asupra comunității din care face parte; asupra modului în care această persoană acționează și interacționează cu cei din jurul său. În acest sens este necesară cunoașterea și evaluarea corectă a actorului politic.

Tiran, dictator sau criminal sunt doar câteva substantive prin care se desemnează liderii politici în momentele de criză. Pentru a înțelege o astfel de situație, este necesar să privim dincolo de articole și titluri din presă și să analizăm com-

* Sociolog, absolvent al Masteratului de Studii de Securitate din cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București.

portamentul actorului politic. Profilul unui lider politic este mai mult decât o simplă înșiruire a evenimentelor din viața acestuia. Este un instrument necesar pentru înțelegerea în profunzime a acestuia. Multe surprize, eșecuri sau gafe pot fi evitate dacă ne cunoaștem în profunzime interlocutorul. Iar cunoașterea sa presupune o structurare și o analizare a informațiilor care îl vizează.

În criza siriană, la sfârșitul anului 2011 și pe tot parcursul anului 2012 se vorbea despre căderea regimului al-Assad și despre organizarea ulterioară a Statului. Aparent, guvernul sirian nu a căzut. Bashar este în continuare în funcție și chiar începe să readucă sub controlul guvernului zone care au fost ocupate de insurgenți. Cunoașterea președintelui sirian, dincolo de imaginea sa publică și dincolo de acțiunile sale, ne poate ajuta să înțelegem mai bine conflictul sirian. Deținând o astfel de înțelegere, putem evalua eficient situația și putem identifica cele mai potrivite măsuri, nu numai pentru a opri conflictul din regiune, ci și pentru a înțelege cum se poate comunica eficient cu individul.

Studiul de caz centrat pe personalitatea președintelui sirian Bashar al-Assad este motivat de necesitatea probării acestui instrument dincolo de granițele culturale europene, controversa care circulă în jurul personajului și dorința cercetătorului de a examina o raritate, respectiv unul dintre ultimii dictatori din lumea arabă, în timp ce acesta este încă în viață. Adevărata valoare a profilului este dată de actualitatea sa. Prezentul studiu își propune să realizeze un profil socio-comportamental al președintelui sirian Bashar al-Assad și să stabilească dacă există șabloane comportamentale, respectiv probarea unei relații cauzale între acțiunea pe care acesta o întreprinde și trăsăturile sale sociale și psihologice. Alt obiectiv este prezentarea și promovarea unei metodologii noi în analiza studiilor de securitate. Metoda profilului, din punctul nostru de vedere, aduce o mai bună înțelegere a unui sistem politic decât simpla observație a unor interacțiuni și fapte. Cunoscând indivizii care compun o elită guvernantă, înțelegem mai bine dinamica spectrului politic dintr-o regiune de interes. Probarea eficienței și fiabilității acestui instrument de analiză este ultimul nostru obiectiv și cel mai important.

Putem fi cinici și să afirmăm că Siria este un Stat aflat în Orientul Mijlociu și nu are nicio legătură directă cu România. La prima vedere lucrurile par să fie astfel. România este departe, deci interesul specialistului român trebuie să se canalizeze spre lucruri mai relevante. Din păcate, situația nu este atât de simplă. Nu locuim pe Lună și dacă ne uităm atenți la o hartă o să vedem că suntem destul de aproape de Siria. În Siria locuiesc mii de cetățeni români și în România locuiesc mii de sirieni. Dacă situația va degenera, ce se va întâmpla cu securitatea acestora? Avem cum să știm din timp ce se va întâmpla în cazul unui asemenea eveniment? O cunoaștere exactă a situației poate duce la evitarea multor situații neplăcute, cum ar fi pierderea de vieți, de bunuri materiale, flux de refugiați etc. Dacă un Stat reușește să cunoască și să anticipeze mișcările unui lider politic sau ale unui regim, atunci acesta va fi mult mai bine „echipat” în cazul apariției situațiilor neplăcute amintite anterior.

Prin analiza profilului său, dorim să confirmăm sau să infirmăm speculațiile conform cărora Bashar al-Assad va ordona folosirea armelor chimice în războiul civil în care este implicat. Ne propunem să identificăm principalele motive din

spatele acțiunilor actualului președinte, să ajungem la o înțelegere cât mai apropiată de adevăr a subiectului, a mediului său de activitate și a situației actuale din Siria. Este foarte posibil ca temperamentul și acțiunile subiectului să fie motivul pentru care Statul sirian se află în plin război civil. Din perspectiva securității, ne așteptăm să găsim o corelație între trăsăturile definitorii ale actualului lider și tulburările sociale. De asemenea, ne așteptăm să identificăm o influență puternică a fostului lider sirian, Hafez al-Assad, asupra comportamentului subiectului analizat.

Precizări conceptuale și cadru teoretic

Lucrările de sociologie politică abundă de texte care fac referire la lideri și la diferitele moduri în care aceștia apar. Pentru Septimiu Chelcea, liderul este „acea persoană care exercită cea mai mare influență în grup, care direcționează și dinamizează activitățile grupului”¹. Acesta consideră că liderul își obține puterea cu acordul celorlalți, iar în baza acordului obținut este autorizat să distribuie pedepse sau recompense, în vederea atingerii unui obiectiv trasat de acesta anterior². S-a demonstrat faptul că liderii sunt mai inteligenți, mai agili, mai dornici de putere, sunt mai adaptabili și au o gândire mai flexibilă decât nonliderii³. În tratatul său de sociologie politică, Virgil Măgureanu tratează pe larg această temă. În viziunea sa, liderul este o îmbinare între autoritate și personalitate. Astfel, putem înțelege că liderul este acel individ care, în baza trăsăturilor sale de personalitate, ajunge să dețină autoritate și forță asupra membrilor grupului⁴.

Făcând o astfel de analiză, nu putem exclude modelul etologic și interpretația dată de acesta relațiilor de putere. În *Zoomenirea*, Desmond Morris explică faptul că în interiorul oricărui grup organizat de mamifere, care cooperează între ele, „există întotdeauna o luptă pentru dominare”. După ce se înscrie în această luptă, fiecare individ adult din grup capătă un anumit status și rol în cadrul grupului. Stabilitatea puterii în aceste grupuri este crescută doar pentru o perioadă scurtă de timp, până ce masculii alfa îmbătrânesc. Odată cu îmbătrânirea și slăbirea puterii, capacitățile liderului sunt puse la îndoială, iar locul acestuia este luat de subordonații săi imediați⁵.

Când discutăm despre putere, conducători și mase trebuie să luăm în calcul și teoriile lui Vilfredo Pareto asupra formării elitelor, dar și derivațiile acestor teorii. C.V. Lucien enunță în teza sa de doctorat — *Elitele și statutul lor în societate* — o definiție relevantă în explicarea teoriei elitiste. Acesta, prin termenul de „elită guvernantă”, împrumutat din gândirea paretiană, înțelege „grup social care este alcătuit din indivizi ce posedă indici maximi de capacitate referitori la performanțele pe care le ating sau pe care le pot atinge în acele domenii care le permit ocuparea pozițiilor înalte în ierarhia socială și politică a societății. Indicatorii mai semnificativi se referă la înclinarea către folosirea forței în scopul asi-

¹ Septimiu Chelcea, *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Polirom, Iași, 2008, p. 199.

² *Idem.*

³ *Ibidem*, p. 202.

⁴ Virgil Măgureanu, *Sociologie Politică*, Editura RAO, București, 2006, p. 268.

⁵ Desmond Morris, *Zoomenirea, un studiu clasic despre animalul urban*, ART, București, 2010, p. 55.

gurării echilibrului social și a coeziunii ideologice, la atitudinea față de guvernare și la anumite calități biopsihice între care o atenție deosebită trebuie acordată voinței de a pune în practică modelul acțional⁶.

În înțelegerea comportamentului unui conducător este importantă înțelegerea personalității acestuia. În analiza și în construirea unui profil ne putem lovi de problematica personalității individului al cărui profil dorim să-l realizăm. Deoarece personalitatea reprezintă un element cheie în acest proces, este imperativ să dezvoltăm acest subiect și să încercăm o operaționalizare a acestui termen. Paul Popescu-Neveanu, în *Dicționar de psihologie*, definește personalitatea ca fiind „un microsistem al invariabililor informaționali și operaționali, ce se exprimă constant în conduită și sunt definitorii sau caracteristici pentru individ”⁷. Prin urmare, personalitatea este combinația particulară de emoții, atitudini și tiparuri comportamentale specifice unui individ. Psihologul român Mielu Zlate identifică patru tipuri teoretice ale personalității: perspectiva atomistă, perspectiva structurală, perspectiva sistemică și cea psihosocială⁸. Perspectiva atomistă constă în desfacerea personalității în elementele ei primare și în identificarea unui element comun, primar sau ultim al acesteia. Acest model a fost teoretizat de psihologii behavioriști care chiar dacă erau de părere că omul trebuie studiat integral, luau anumite segmente spre studiu, ajungându-se astfel la studierea particulară a anumitor funcții umane, nicidecum a omului ca întreg. Astfel, personalitatea este analizată prin prisma elementelor care o compun. Perspectiva structuralistă, după cum îi spune și numele, analizează structura sistemului care formează personalitatea. Această abordare nu pornește de la studiul obiectelor, ci de la studiul sistemului format de acestea și de modul în care acestea interacționează. Perspectiva sistemică apare odată cu apariția ciberneticii, ea este o analiză care pornește de la premisa că întregul proces cognitiv uman este un sistem ordonat și că nicio acțiune sau interacțiune nu este întâmplătoare. Perspectiva psihosocială se orientează spre a monitoriza personalitatea în situațiile ei concrete, cum ar fi interacțiunile sociale etc.⁹. În analiza personalității, Mielu Zlate propune ca instrument de diagnostic chestionarul autoaplicat. Din motive oarecum evidente, această tehnică nu este una accesibilă pentru noi ca cercetători atunci când dorim să analizăm o personalitate. Datorită acestui impediment ne rămâne doar să analizăm toate informațiile despre comportamentul liderului respectiv (discurs, trecut, interacțiuni sociale etc.).

J.M. Post este de părere că profilul liderilor la distanță a fost dezvoltat ca tehnică de analiză și suport pentru politicienii care intră în contact sau au de a face cu respectivul lider. Profilul vine ca o analiză de la distanță a comportamentelor, trecutului, stilului de viață, decizii din trecut și posibile acțiuni viitoare ale liderului studiat¹⁰. Oricât am vrea să credem că fiecare individ este unic și special, iar comportamentul fiecăruia nu poate fi anticipat, deoarece toți suntem unici și

⁶ Constantin V. Lucien, *Elitele și statutul lor în societate*, Oscar Print, București, 2003, p. 166.

⁷ Paul Popescu-Neveanu, *Dicționar de psihologie*, Albatros, București, 1978, pp. 532-536.

⁸ Mielu Zlate, *Eul și personalitatea*, Editura Trei, București, 2002.

⁹ *Ibidem*, pp. 13-18.

¹⁰ Jerrold M. Post, *The psychological assessment of political leaders: with profiles of Saddam Hussein and Bill Clinton*, University of Michigan Press, 2003, p. 69.

speciali, această speculație este falsă. Omul, ca individ, este rezultatul socializării. El este societatea și mediul din care face parte. În funcție de trecutul lor, de experiențele trăite etc., indivizii reacționează la anumiți stimuli sociali. De exemplu, un lider socializat într-o cultură a violenței va înăbuși o revoltă mult mai violentă decât un lider cu o cultură a egalității, care a crescut într-un mediu stabil dintr-o societate democratică. Prin urmare, profilul este un „catalog” de informații adunate și interpretate despre viața și modul de acțiune al unui subiect. Dacă trăsăturile de personalitate denotă stilul de conducere, atunci în mod cert motivația stă la baza acțiunilor și deciziilor pe care un lider politic le ia. Ele sunt responsabile pentru frustrările, vulnerabilitățile, satisfacția sau stresul liderului analizat¹¹.

Contrar credinței populare, nu toți liderii politici își doresc să obțină puterea de dragul puterii. Să îl luăm ca exemplu pe fermierul roman Cincinnatus, care în primii ani ai Republicii Romane a primit de două ori puteri dictatoriale pe timp de criză, dar care după soluționarea acestora, s-a reîntors la ferma sa. În ultimele decenii, studiile asupra motivației umane au arătat că există trei categorii mari de factori care stau la baza motivării acțiunilor umane: realizarea, puterea și afilierea¹². Pornind de la modelul propus de David Winter, vom defini tipurile de motivație amintite mai sus.

Tabel 1.0 — Corelații comportamentale ale celor trei tipuri de motivație

Motivații	Realizare	Afilieră	Putere
Acțiuni probabile	machiavelic, antreprenorial, își asumă riscuri într-o manieră moderată, folosește informația pentru a modifica rezultatele	cooperant și amabil în condiții sigure, agresiv și amenințator în condiții ostile	un bun conducător care poate ridica moralul subordonaților, dacă are atribuții importante; impulsivitate exacerbată, dacă importanța sa este diminuată
Stil de negociere	cooperant și rațional	cooperant și amabil în condiții sigure, agresiv și amenințator în condiții ostile	explorator, agresiv
Se înconjoară de	tehnocrați	prieteni și oameni care îi seamănă	experți politici
Manifestări politico-psihologice	frustrare	păstrarea păcii și reducerea arsenalelor, vulnerabil la scandaluri	carismă, război și agresiune, politică externă independentă

* Adaptare după modelul lui D. Winter din 1996 (Winter apud Post)

Metoda 16 FP (Factori de personalitate). După ce am explicat personalitatea și am concluzionat că este un cumul de trăsături pe care individul le posedă și în baza cărora are loc tot procesul său cognitiv, ne rămâne sarcina de a opta pentru

¹¹ David G. Winter apud Jerrold M. Post, *The psychological assessment of political leaders: with profiles of Saddam Hussein and Bill Clinton*, loc. cit., pp. 153-156.

¹² *Idem.*

cea mai potrivită metodă de evaluare a personalității subiectului, fără a fi neapărat nevoie să interacționăm cu acesta și să îi aplicăm un chestionar. După cum știm, nu este foarte accesibil pentru un cercetător să ia contact direct cu persoana căreia îi face profilul și căreia încearcă să îi prezică comportamentul. Astfel, tehnica analizei de profil intră mai mult în sfera analizei de conținut. Analizând aparițiile în presă, împreună cu discursurile, comportamentul politic (măsuri, legi etc.) și biografia subiectului putem deduce anumite trăsături de personalitate pe care acesta le are. Am ales metoda 16 FP deoarece aceasta conține o serie de 16 itemi ce pot fi observați din comportamentul subiectului în spațiul social, fără a fi neapărat nevoie să interacționăm cu acesta. Pornind de la metoda 16 FP (factori de personalitate), dezvoltată de Raymond Cattell, vom încerca o clasificare și o analiză a tipologiei de personalitate a subiectului. Testul a fost proiectat pentru a oferi o analiză minuțioasă a principalelor trăsături de personalitate pe care le posedă un individ trecut de vârsta de 16 ani și cu un IQ de peste 80. Avantajul acestei metode este dat de structura itemilor identificați ca fiind componenți ai personalității. Acești itemi pot fi identificați foarte ușor prin analiza comportamentului în timp al subiectului. Vom enunța mai jos acești itemi și forma în care aceștia se manifestă, urmând ca ulterior, în capitolul de metodologie, să explicăm cum vor fi observați și analizați.

Tabel 2.0

Descriptori pentru o intensitate scăzută	Factor primar	Descriptori pentru o intensitate ridicată
impersonal, distant, rece, detașat, formal	Căldură	cald deschis, atent la ceilalți, bun, implicat, îi plac oamenii
gândire concretă, incapabil de a opera cu probleme abstracte, capacitate mentală scăzută	Rațiune	gândire abstractă, inteligență ridicată
deștept, învață repede, capacitate mentală generală ridicată, afectat de sentimente, ușor de supărat, instabil emoțional, reactiv emoțional	Stabilitate emoțională	stabil emoțional, adaptativ, matur
cooperativ, evita conflictul, submisiv, umil, obedient, ușor de manipulat, docil	Dominanță	dominant, agresiv, puternic, competitiv, încăpățânat, autoritar
serios, restrâns, prudent, tăcut, introspectiv	Vivacitate	animat, vivace, entuziast, expresiv, impulsiv
expansiv, nonconformist, nu ține cont de reguli	Conformism	conștient de reguli, simț al datoriei, conștiincios, conformist, moralist, obedient regulilor
timid, ezitant, intimidabil, sensibil la amenințări	Curaj social	curajos social, dezinhibat, aventurier
utilitarist, obiectiv, fără sentimente, rigid, independent	Sensibilitate	sensibil, sentimental, intuitiv, rafinat
încrezător, acceptant, necondițional, fără suspiciuni	Vigilență	suspicios, vigilent, sceptic, neîncrezător
practic, prozaic, orientat spre soluție, stabil, convențional	Abstractizare	abstract, imaginativ, cu capul în nori, impractic, absorbit în idei
deschis, naiv, implicat, fără pretenții, autentic	Discreție	privat, discret, diplomat, cizelat

Descriptori pentru o intensitate scăzută	Factor primar	Descriptori pentru o intensitate ridicată
fără griji, sigur, liber de vină, încrezător, auto-împlinit	Teamă	îngrijorat, receptiv, blamare de sine, predispoziție spre vină, auto-îndoială
tradițional, atașat familiei, conservator, respectă idei tradiționale	Deschidere față de schimbare	deschis la schimbare, experimental, liberal, analitic, critic, gândirea liberă, flexibilitate
orientat către grup, un individ dependent de alții	Încredere de sine	solitar, resurse, individualist, auto-suficient
tolerează dezorganizarea, flexibil, indisciplinat, necontrolat, impulsiv, neîmpăcare cu sine, indiferent față de norme sociale	Perfecționism	perfecționist, organizat, compulsiv, auto-disciplinat, control
relaxat, calm, răbdător, motivație scăzută	Tensiune	tensionat, multă energie, nerăbdător, frustrat, axat pe timp

* Adaptare după Conn și Rieke, 1994

Precizări metodologice

Premisa de lucru de la care pleacă analiza de profil este următoarea: cauzalitatea dintre mediul structural, mecanismele cognitive cauzale și, în final, luarea unei decizii. Mediul social este unul limitat și repetitiv în experiențe și manifestări (prin *limitat* înțelegând dimensiunea sa finită, nu neapărat numărul mic de experiențe pe care le poate trăi un individ).

Făcând astfel o corelație între trăirile din viața subiectului analizat și impactul pe care acestea îl au asupra modelării personalității sale, putem identifica șabloane comportamentale. Fără o metodă de analiză bine structurată, profilul devine o simplă biografie a unui individ. Dacă putem accepta, fără a ne pune prea multe întrebări, că anumite evenimente sau trăiri ale subiectului i-au modelat personalitatea din prezent, în mod cert nu putem accepta atât de ușor modul în care acesta a fost influențat.

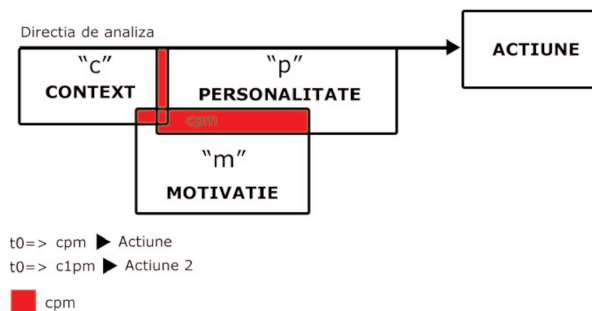
Pentru o mai bună analiză și înțelegere a subiectului analizat, informația trebuie clasificată și aranjată într-o manieră coerentă și comprehensivă. Propun ca metodologie de lucru în realizarea acestui profil *psihobiografia* — metoda prin care se reconstituie, în baza informațiilor disponibile, viața subiectului. Este mai mult decât o biografie a subiectului.

Această metodă prezintă într-o formă structurată, alături de evenimentele sociale din viața subiectului, trăirile și transformările cognitivo-comportamentale ale acestuia. Psihobiografia reprezintă o hartă a evoluției subiectului în timp și în plan social, de la începutul vieții acestuia, până în momentul în care cercetătorul a început să îi realizeze profilul. Cu ajutorul acesteia se pot identifica șabloane comportamentale care ajută la anticiparea comportamentului subiectului¹³.

¹³ J. Post, *The psychological assessment of political leaders: with profiles of Saddam Hussein and Bill Clinton*, loc. cit.

Analiza datelor și stabilirea șabloanelor comportamentale

FIG 01:
PREDICTABILITATE SI CONTEXT



Un șablon comportamental are mai multe variabile independente, care acționează simultan și care influențează valorile unei singure variabile dependente, respectiv acțiunea. Variabilele independente una de cealaltă sunt: *contextul* în care se află subiectul în momentul acțiunii, *tipologia* acestuia de personalitate și *motivația* sa.

Codarea personalității. Pentru această evaluare există un chestionar autoaplicat subiectului, iar în urma analizei acestuia reiese o anumită intensitate a trăsăturilor de personalitate ale subiectului. Din păcate, prin analiza de profil de la distanță nu ne permitem luxul de a aplica direct un chestionar subiectului. Din acest motiv, cercetătorul, în urma analizei sociobiografiei, trebuie să evalueze intensitatea factorului de personalitate.

FIG 02:
SCALA TRASATURI DE PERSONALITATE

INTENSITATE SCAZUTA	TRASATURA	INTENSITATE RIDICATA
-10 -9 -8 -7 -6 -5 -4 -3 -2 -1	RATIUNE	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
-10 -9 -8 -7 -6 -5 -4 -3 -2 -1	CALDURA	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Propun o scală de măsurare a intensității unei trăsături de la —10 la 10, unde — 10 înseamnă inexistent, iar 10 prezent în toate activitățile subiectului. Analistul va încerca valoarea potrivită fiecărei trăsături. O singură valoare pentru fiecare trăsătură. Dacă cercetătorul a interpretat că „rațiunea“ are o intensitate scăzută, respectiv — 2, este exclusă atribuirea unei valori pozitive pentru aceeași trăsătură. Cazurile extreme de —10 sau de 10 sunt prezente în cazul tulburărilor neurologice și de personalitate. — 10 în cazul rațiunii ne indică faptul că persoană analizată suferă de tulburări grave în percepția realității, spre exemplu bol-

navii schizofrenico-paranoici. Polul opus — alfa 10 pentru rațiune — ne indică o persoană care suferă de o obsesie compulsivă. La final, se face un tabel cu trăsăturile cu o intensitate ridicată și se notează intensitatea acestora, respectiv cu trăsăturile cu o intensitate scăzută. Se obține astfel un index al principalelor trăsături de personalitate pe care subiectul le deține.

Codarea motivației. Am subliniat în partea teoretică a studiului că principalele motive care stau la baza acțiunilor umane sunt: realizările, afilierile (alianțe, prietenii, parteneriate) și puterea. Vom atribui valori relative variabilei motivație. Valoarea neutru se referă la orice alt tip de motivație care a stat la baza comportamentului subiectului și care nu urmărea vreunul din obiectivele menționate mai sus. Liderul, în toată existența sa, nu are o singură motivație, ci le poate avea pe toate cele menționate mai sus. Este important să observăm frecvența cu care acestea apar și care este motivul cel mai des întâlnit. La sfârșitul realizării psihobiografiei vom întocmi un tabel al frecvenței apariției acestor motive și vom stabili care este motivul dominant al acțiunilor sale.

Realizare	Toate acțiunile care au ca scop creșterea gradului calității și de excelență. Discursurile care critică incompetența. Discursurile care motivează și pun accent pe necesitatea creșterii calității. Intoleranța față de eșec. Prezentarea unei realizări personale fără precedent.
Afiliere	Grija pentru a menține, restaura sau începe relații de colaborare. Discursuri despre prietenie și necesitatea colaborării. Exprimarea tristeții față de relațiile tensionate. Promovarea activităților care au ca scop creșterea cooperării în cadrul grupului.
Putere	Intenția subiectului de a exercita dominanță, control și influență asupra altora. Oferă ajutor și sfaturi nesolicitate. Își manifestă controlul asupra altora.

Codarea acțiunii. Rezultatul proceselor cognitive ale subiectului într-un anumit context duce la o acțiune a acestuia. Vom clasifica acțiunile în funcție de influența acestora în: pozitive (+)/ negative (-); în funcție de subiectul asupra căroră au fost proiectate: interioare (care afectează subiectul și grupul său apropiat — familie, prieteni)/ exterioare (care afectează restul populației); în funcție de numărul de subiecți vizați: individuale/ colective; în funcție de implicarea lor pentru subiect: indirecte/ directe. La fel ca la celelalte variabile, vom proiecta un tabel de frecvență pentru a stabili care sunt cele mai des întâlnite acțiuni. Rezultă astfel un tabel de șabloane comportamentale care va indica o posibilă hartă de comportament a unui lider în viitor, respectiv un coeficient de predictibilitate comportamentală.

Analiza de discurs. Analiza de discurs vine ca o completare și o verificare a datelor obținute din analiza psihobiografică a subiectului. Analiza discursurilor publice și a aparițiilor mediatice pe care le-a avut subiectul constă în identificarea următoarelor elemente: subiect impersonal; noi; eu; negații; retractări; referințe directe; explicitări; exprimări emotive; intensificatori adverbiali; referințe nonpersonale; expresii creative. La final vom avea un tabel în care sunt prezentate procentual frecvența folosirii acestora. Interpretarea va fi făcută în baza teoriei menționate în capitolul teoretic.

Subiect impersonal	
Noi	Folosirea pronumelui Noi.
Eu	Folosirea pronumelui Eu.
Negații	Nu, niciodată, niciunde, orice altă formă de negare a unei acțiuni.
Retractări	Expresii adversative, care au rolul de a slăbi o afirmație făcută anterior.
Referințe directe	Propoziții care implică în mod direct vorbitorul sau audiența.
Explicități	Cuvinte sau expresii care sugerează o relație cauzală pentru reacții sau acțiuni ale subiectului.
Exprimări emotive	Atribuirea trăirilor emotive către sine.
Intensificatori adverbiali	Toate adverbele care întăresc impactul afirmației.
Referințe nonpersonale	Propoziții care nu implică vorbitorul sau audiența.
Expresii creative	Metafore; expresii colorate; alte elemente concepute pentru a atrage atenția și a stârni amuzamentul.

Studiu de caz: Profilul liderului sirian Bashar al-Assad Mareșal Doctor în medicină Bashar al-Assad este actualul președinte al Republicii Arabe Siria. Născut pe 11 septembrie 1965, este fiul fostului președinte sirian Hafez al-Assad, pe care l-a urmat la conducere în anul 2000.

Familie, origini și primii ani de viață. Familia al-Assad face parte din tribul alawit Qalbiyya ai cărui membri locuiesc în regiunea nord-vestică a Siriei. Familiile care îl compun s-au opus încă din secolul XIX ocupației străine. Până în anul 1918, aceștia au luptat împotriva otomanilor, ca mai apoi să se opună mandatului francez acordat de Liga Națiunilor asupra acestor teritorii. Ea își are originile de la Sulayman al-Wahhish, străbunicul lui Bashar. Sulayman a fost un lider local din zona nordică a Siriei, în satul Qardaha. Localnicii l-au supranumit pe Sulayman „Wahhish“, care în arabă înseamnă „bestie“, datorită forței sale fizice și a priceperii sale în luptă. În timpul Primului Război Mondial, când regiunea era sub administrație otomană, trupele imperiului veneau în astfel de regiuni pentru a culege taxe și a aduna recruți. Al-Wahhish este unul din liderii locali care au luptat împotriva acestor trupe și care s-a opus ocupației otomane.

În anii 1920, în timpul mandatului francez, Ali Sulayman (1875-1963), bunicii lui Bashar, tatăl lui Hafez și fiul lui Sulayman a fost un lider local în zonă. El a luptat împotriva ocupației străine, alături de alții, dar ulterior a ajuns să colaboreze cu aceștia, primind un post oficial în administrația locală a zonei. În 1936, el a fost unul din cei 80 de lideri alawiti care au trimis o scrisoare primului ministru francez, în care cereau ca alawitii să nu se unească cu Siria, ci să rămână o zonă sub proctorat francez. Localnicii îl numeau pe Ali „al-Assad“, leul, așa că în 1927 acesta și-a schimbat numele, al-Assad rămânând numele său de familie.

Hafez al-Assad (1930-2000), tatăl lui Bashar, a fost general al armatei siriene, prim ministru și ulterior, până la moartea sa, președintele Siriei. Ca viziune politică, Hafez a fost un ba'athist. Partidul Ba'athist are o viziune pan-arabică și seculară, trăsături care s-au putut observa în timpul celor trei decenii de guvernare ale lui Hafez. Din anii '70 până în prezent politica siriană a fost dominată

de alawiti și de membrii ai tribului Qalbiyya și evident ai familiei al-Assad. Hafez a avut șase copii: Bushra al-Assad (n. 1960 — moare ca sugar); Bushra al-Assad (n. 1960 — este a doua fiică); Bassel al-Assad (1962-1994) este fiul cel mare, crescut pentru a fi noul lider sirian; Bashar al-Assad (n. 1965) este fiul mijlociu și actualul președinte sirian; Majd al-Assad (1966-2009) este al treilea fiu, se pare cu probleme mentale; Maher al-Assad (n. 1968) este fiul cel mic.

Ca succesor, Hafez l-a pregătit pe cel mai mare fiu al său, pe Bassel. Pentru prezenta analiză este important de știut că în viziunea opiniei publice siriene, Bassel era un individ carismatic și potrivit pentru a fi succesorul tatălui său. În 1994 însă, Bassel moare într-un accident de mașină și este ales ca succesor Bashar, fiul mijlociu. Bashar nu a fost crescut pentru a fi lider politic, iar în perioada copilăriei sale nu s-a arătat interesat de domeniul politic. Într-un interviu, el afirma că a vizitat doar de două ori când era copil biroul tatălui său și că niciodată în acea perioadă nu au discutat politică.

Tabel: Bărbații din familia al-Assad

Nume	Perioadă	Grad de rudenie	Valori politice	Militar
Sulayman al-Wahhish	Sec. XIX	Străbunic	Libertate, lupta împotriva ocupației străine otomane	—
Ali Sulayman al-Assad	1875-1963	Bunic	Libertate, lupta împotriva ocupației străine franceze	—
Hafez al-Assad	1930-2000	Tata	Anti-sionist, ba'athist, socialist, autoritar, pan-arabism, planificare economică	General
Bassel al-Assad	1962-1994	Frate	Valori similare cu ale lui Hafez	Lt. col.
Bashar al-Assad	1965 — prezent	—	Anti-sionist, ba'athist, socialist, autoritar, pan-arabism, planificare economică	Mareșal

Eroi și modele. Spre deosebire de Saddam Hussein, care se compara cu regii babilonieni care i-au înrobit pe evrei în antichitate sau cu alte personalități istorice din zonă, Bashar al-Assad are un alt discurs, orientat mai mult spre viitor, decât spre trecut. Bashar a avut doar o scurtă perioadă de șase ani în care s-a pregătit să devină noul lider al Siriei. Această perioadă a fost marcată și influențată de tatăl său și de modul în care acesta rezolva problemele.

Educație și socializare. Născut în Damasc pe 11 septembrie 1965, în familia generalului Hafez al-Assad, comandantul forțelor aeriene siriene. Urmează cursuri primare și secundare de învățământ la școala arabo-franceză al-Hurriya din Damasc. În 1982 termină liceul și urmează Medicina la Universitatea din Damasc. În 1988 termină Facultatea de Medicină (specializarea oftalmologie) și

începe să lucreze ca medic militar la cel mai mare spital din Damasc, Tishrin. Din perioada studenției nu există informații care să ateste implicarea lui Bashar în organizații studențești sau în alte structuri politice. În 1992 pleacă în Marea Britanie pentru a urma cursuri postdoctorale în oftalmologie. După doi ani de studii la Londra, este rechemat de armata siriană ca urmare a accidentului de mașină în care fratele său Bassel își pierde viața. Din acest moment putem spune că începe pregătirea politică a actualului lider sirian. Nu există alte date publice, în momentul de față, care să indice către alte modele sau alte exemple de lideri care să-l fi inspirat pe tânărul Bashar, în afară de tatăl său¹⁴.

Pregătirea lui Bassel. Bassel al-Assad a fost pregătit pentru a prelua conducerea Siriei încă din prima jumătate a anilor '80. În acea perioadă, Hafez începe să aibă o serie de probleme medicale și se retrage pentru o perioadă scurtă de pe scena politică. Concomitent cu acest lucru, fratele său mai mic — Rifaat Ali al-Assad — încearcă în anul 1983 o lovitură de Stat pentru a-l înlătura pe Hafez și a-i lua locul. Acesta eșuează și, din dorința prevenirii unei noi astfel de situații, Hafez începe instruirea lui Bassel pentru a-l urma la conducere. Acesta din urmă este trimis la studii de perfecționare militară în URSS și în scurt timp ajunge să obțină gradul de maior. La întoarcerea din URSS este transferat la o unitate de blindate, chiar dacă înainte era atașat unui batalion de parașutiști. Bassel începe să fie prezent la toate întâlnirile la care ia parte tatăl său; în Siria încep să fie afișate postere și bannere cu chipul său alături de cel al tatălui său; în 1989 pune bazele Societății Informatice Siriene (SIS); lansează o campanie anticorupție, care are foarte mare succes la vremea respectivă. Este descris ca fiind un om carismatic, puternic, afemeiat, cunoscut vitezoman și incoruptibil. Foarte mulți sirieni îl vedeau ca pe o variantă mai bună a tatălui său și ca pe un adevărat conducător. De la ultima sa realegere în funcția de președinte, Hafez al-Assad începe să fie numit „Abu Basel“, care se traduce prin „tatăl lui Bassel“. Asistăm astfel fix la efectul dorit de Hafez: o trecere fără probleme de putere către fiul său. În ianuarie 1994, Bassel moare într-un accident de mașină, iar în scurt timp este găsit ca înlocuitor Bashar, fratele său mai mic.

În umbra lui Bassel. Un motiv pentru care Bashar a fost desemnat ca succesor al lui Hafez este dat de faptul că acesta era următorul fiu în ordinea succesiunii. Majd, următorul fiu după Bashar, se presupune că ar fi avut anumite probleme mentale și ar mai fi rămas Maher, fiul cel mic. Mulți sunt de părere că acesta din urmă ar fi trebuit să fie desemnat succesor, deoarece semăna ca personalitate foarte mult cu fratele său Bassel. Considerăm că la baza acestei decizii a stat o influență culturală, respectiv importanța în familie în funcție de vârstă. Foarte posibil ca în cazul în care Bashar ar fi refuzat, Hafez să fi fost nevoit să apeleze la Majd și nu s-ar mai fi ajuns până la Maher. Nu insistăm însă pe acest aspect. Alt motiv este dat de temperamentul impulsiv și instabil al lui Maher, care nu ar fi fost potrivit pentru un lider modern în funcție¹⁵.

¹⁴ *Syria profile: A chronology of key events*, BBC NEWS, 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703995> — accesat 01.02.2013

¹⁵ Majid Rafizadeh, „How Bashar al-Assad Became So Hated“, *The Atlantic*, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/04/how-bashar-al-assad-became-so-hated/275058/> — accesat 01.06.2013

În anul 1994, Bashar este rechemat la Damasc și se începe pregătirea lui pentru a prelua puterea. Posterele cu Bassel sunt înlocuite cu cele ale lui Bashar, acesta începe să fie prezent la întâlnirile tatălui său; preia coordonarea SIS; reia campania anticorupție demarată de fratele său. Tot în același an se înscrie la cursurile Academiei Militare din Homs, cu specializarea blindate, la fel ca fratele său mai mare. În anul 1999 termină cursurile și este numit în gradul de colonel. Pentru a-i spori credibilitatea la nivel internațional, Hafez îl numește pe Bashar responsabilul sirian pe problema dosarului libanez.

Maher al-Assad este cel mai mic fiu al lui Hafez. Născut în decembrie 1967, este general de brigadă și are în subordine Gărzile Republicane și Divizia a IV-a Blindate. Asemeni duo-ului Hafez-Rifaat, Maher este fratele mai mic care îl sprijină pe fratele mai mare. Chiar dacă Maher are mai multe trăsături comune cu Bassel, este caracterizat ca fiind o persoană impulsivă și instabilă emoțional. Are antecedente foarte violente și se presupune că ar fi cel care l-a împușcat pe cumnatul său, Asef Shawkat. În perioada „Primăverii de la Damasc“, se crede că el a fost unul dintre apropiații actualului președinte care l-au convins pe acesta să renunțe la agenda să reformistă.

Mentori. După cum sublinia J. Post într-un articol publicat în *Foreign Policy* în anul 2011, Bashar al-Assad este într-o proporție destul de mare reflexia lui Hafez. Chiar dacă a fost lăsat să își urmeze propriul drum în viață, Bashar a ales să se facă medic. Visul lui Hafez din copilărie era să devină medic, doar că familia sa nu și-a permis să-i plătească studiile. Am mai indentificat următoarele asemănări între cele două personaje politice: fratele mai mic care se ocupă de forțele de securitate din Stat (Hafez — Rifaat; Bashar — Maher); modul similar în care cei doi s-au ocupat de rezolvarea tulburărilor sociale¹⁶; stilul de conducere autocrat; nepotismul și prezența majoritară în aparatul de Stat a membrilor din tribul său și din minoritatea alawita; atitudine anti-israeliană și anti-occidentală. Din comportamentul său reiese că actualul lider sirian a fost influențat de tatăl său și de dorința de a se arăta demn de poziția care i-a fost oferită.

Bashar Președintele. După moartea lui Hafez, în iunie 2000, Bashar este numit în funcția de președinte al partidului Ba'ath. Concomitent, este numit șeful forțelor armate, iar parlamentul sirian votează o modificare a Constituției care scade vârsta minimă pentru a putea deveni președinte de la 40 la 34 ani, exact vârsta pe care o avea Bashar în acel moment. Văzut că un reformator și ca un liberal, Bashar a permis o oarecare libertate a presei, a dreptului la exprimare și chiar a eliberat deținuții politici.

Contestarea puterii. Rifaat al-Assad, unchiul lui Bashar, cel care în anii '80 a încercat înlăturarea lui Hafez, a fost singurul membru al elitei siriene care a contestat deschis numirea lui Bashar ca președinte. Rifaat, în anul 2000, la moartea lui Hafez, era în continuare vicepreședintele Siriei, iar acesta a argumentat că este de datoria lui să preia conducerea țării. Aceste proteste nu au avut niciun rezultat. Rifaat era asociat cu vechiul regim, iar populația siriană dorea o schimbare.

Primăvara din Damasc reprezintă perioada din primul an de guvernare a noului președinte, dominată de o serie de libertăți și de reforme pentru societatea

¹⁶ Phillip Smyth, „Syria's 31 percenters: How Bashar al-Assad built minority alliances and countered minority foes“, *Middle East Review of International Affairs*, Vol. 16, Nr. 1 (Martie 2012)

civilă siriană. Analistii au păreri diferite asupra motivelor care au stat la baza revenirii la vechile metode de opresiune a opoziției. Cel mai probabil, membrii din vechea gardă și-au simțit puterea contestată de către opinia publică care începuse să devină din ce în ce mai „vocală”. Aceștia din urmă au început să pună presiune pe Bashar sau chiar să îi conteste autoritatea (spre exemplu „tatăl tău nu ar fi permis asta” etc.). Prin urmare, din anul 2001, în Siria reîncepe opresiunea Statului asupra opoziției, spre frustrarea celor care au văzut în noul președinte un eliberator. Apoi, în anul 2005, trupele siriene se retrag din Liban, iar Siria începe să își piardă din influența în regiune.

Primăvara arabă și Războiul Civil. Ceea ce a pornit în martie 2011 ca un protest pașnic pentru eliberarea deținuților politici s-a transformat în câteva luni într-un război civil foarte costisitor și sângeros. Inițial, protestele aveau caracter politic și cereau renunțarea la starea de urgență, care ținea de 48 de ani, eliberarea deținuților politici și alegeri libere. În aceeași perioadă, forțele de ordine, într-o încercare de a liniști protestele, încep să tragă cu muniție de război asupra protestatarilor, uci-gând câteva zeci de persoane. Sunt arestați o serie de alți protestatari, care sunt apoi bătuți sau uciși în închisori. Corpurile acestora sunt înapoiate familiilor de către forțele de ordine, împreună cu un avertisment¹⁷. Aceste abuzuri scot tot mai mulți sirieni în stradă, iar în luna mai regimul este nevoit să scoată tancurile pe străzile din Damasc, Homs, Deraa și Banyas. În aceeași lună, UE și SUA impun o serie de restricții Siriei, în speranța că vor forța mâna președintelui Bashar al-Assad și că acesta va găsi o soluție la violențele de stradă sau va demisiona. În luna octombrie se formează o coaliție de opoziție formată din disidenți sirieni din țară și din exil. Aceștia cer demiterea președintelui al-Assad și organizarea de alegeri libere în Siria. Odată cu accentuarea violențelor încep să sosească în țară diferite grupări jihadiste care încep o campanie militară împotriva armatei siriene. Ofițeri din armata siriană, alături de alți membri din guvern dezertează și se alătură opoziției, formându-se astfel Armata Siriană Liberă (ASL). De reținut că ASL este formată în majoritatea ei de musulmani sunniți. În perioada noiembrie 2012 – martie 2013 apar rapoarte conform cărora în Siria sunt folosite arme chimice. Guvernul acuză rebelii; rebelii acuză guvernul. În mai – iunie 2013, ca urmare a sprijinului primit din partea Hezbollah și a luptătorilor veniți din Irak, asta împreună cu o restructurare a armatei siriene, guvernul începe să recâștige din terenul pierdut în fața rebelilor și în prezent luptele se dau pentru orașul Homs.

Aliați. În momentul de față, Vladimir Puțin este cel mai important aliat politic extern al lui Bashar al-Assad. Rusia împreună cu China au blocat rezoluțiile în Consiliul de Securitate al ONU care vizau sancțiuni împotriva guvernului sirian. Hassan Nasrallah, liderul Hezbollah, care este o grupare shiita, a „jurat” că trupele sale vor lupta alături de guvernul sirian¹⁸. Alți doi aliați politici în conflictul actual sunt Iranul și Irakul, două state majoritar shiite.

Opozanți. Primul-ministru turc Recep Tayyip Erdogan se numără printre cei mai vehemenți critici ai regimului de la Damasc și de multe ori a cerut public

¹⁷ *Timeline of events: Uprising in Syria* — accesat 01.06.2013 <http://www.globalnews.ca/6442588297/story.html>

¹⁸ Nour Malas, *Hezbollah Leader Vows to Fight on Behalf of Syrian Regime* — accesat 01.06.2013, <http://online.wsj.com/article/SB10001424127887323975004578505332272451160.html>

demisia lui Bashar. Ayman al-Zawahiri, coordonatorul grupării Al-Qaeda (care este o grupare sunnită), a chemat la jihad împotriva guvernului sirian. Încă de la începuturile conflictului din Siria au fost documentate implicări ale acestei grupări în rândul mișcării de rezistență. Unul din cele mai solide motive pentru care NATO și UE nu au intervenit cu un suport militar mai evident, ca în cazul Libiei, este tocmai prezența trupelor lui Zawahiri. Statele sunnite din regiune suportă în mod deschis opoziția și rebelii. Chiar dacă nu au trimis încă echipament militar letal, SUA și UE se opun guvernării lui Bashar și trimit ajutor non-letal rebelilor (veste anti-glont, aparatură și provizii medicale).

Libanul este divizat în privința problemei siriene. Oficial, guvernul a declarat că dorește să nu se amestece în problemele interne ale Statului vecin. Totuși, din Liban sosește un ajutor considerabil pentru ambele tabere, atât uman cât și în materie de echipament militar.

În ciuda discursului anti-israelian, la granița siriano-israeliană nu s-au înregistrat agresiuni, iar Siria nu este privită ca un risc major de securitate pentru Israel. În momentul de față, Israelul, chiar dacă a intervenit militar de trei ori în Siria din 2011 până în 2013 (mai exact avioane israeliene au bombardat instalații militare siriene), și-a declarat intenția de a nu interveni în zonă fără o provocare anterioară. Este în interesul Israelului ca Siria să rămână un Stat agresiv, dar care nu acționează, decât să devină o zonă de operațiuni pentru extremiștii islamici.

Apropiatii președintelui

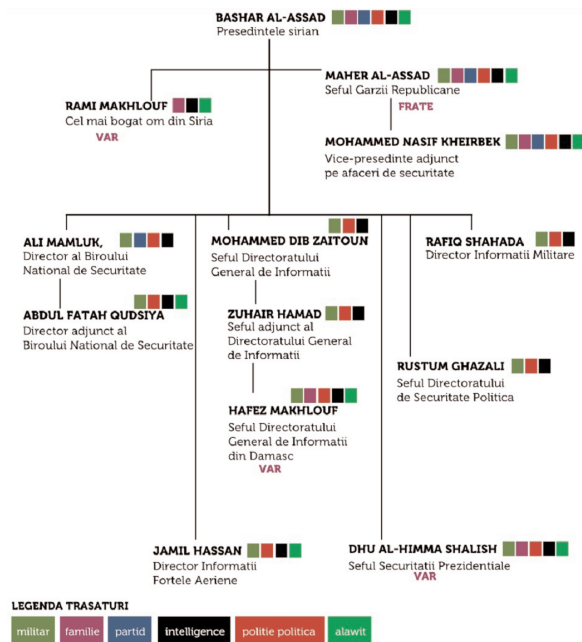


FIG 4.0 - BASHAR SI APROPIATII LUI

* Adaptare după „Bashar al-Assad’s Inner Circle“, BBC News, 2012 .

Potrivit articolului după care a fost realizată schema de mai sus, acești 13 indivizi sunt cele mai importante personaje aflate la conducerea actualului aparat de Stat din Siria. Am listat o serie de șase trăsături pe care personajele le au sau nu în comun cu președintele. Cinci dintre aceștia sunt membri ai familiei președintelui, iar din restul de șapte doar cinci nu sunt alawiti. Toți, cu excepția lui Rami, sunt militari. Doar Hafez este colonel, restul fiind generali. Stegulețul roșu marchează implicarea indivizilor în reprimarea mișcărilor de stradă care au început odată cu „Primăvara Arabă”. După cum se poate observa, doar Rami nu a fost implicat direct în această afacere, chiar dacă compania condusă de acesta, SyriaTel, a pus la dispoziția autorităților convorbirile telefonice ale presupușilor clienți care ar fi avut legătură cu acest fenomen. Totodată, compania condusă de acesta a fost acuzată că ar fi dezactivat în mod intenționat telecomunicațiile din rețeaua sa în zonele unde insurgenții urmau să fie atacați¹⁹.

Descrierea personajului. Subiectul analizei noastre este un mascul arab siri-an. Acesta are următoarele trăsături fizice: ochi albaștri, păr brunet și creț cu un început de chelie în zona frunții, frunte înaltă, urechi mari și ascuțite, poartă mustață (asemeni tatălui său), formă alungită a capului, gât alungit, înalt de statură, slab, puțin cocoșat (datorită lipsei de efort fizic mușchii spatelui nu sunt suficient dezvoltati pentru a susține corect coloana vertebrală), privirea mereu încruntată, de parcă lumina i-ar provoca disconfort (e posibil să aibă anumite defecte de vedere pe care le maschează). Din analiza discursurilor sale reiese că subiectul prezintă un defect de vorbire, el fiind peltic, neputând pronunța corect litera S. Nu există alte informații care să ateste faptul că subiectul analizei ar fi fumător, alcoolic, narcoman, afemeiat sau dependent de vreo altă substanță.

Imaginea publică a lui Bashar a început să fie construită în jurul anului 1996, la doi ani după moartea fratelui său. Dat fiind că fratele său era o imagine publică respectată și apreciată în Siria, s-a început un proces de export de popularitate de la Bassel la Bashar. Postere și bannere stradale au început să fie afișate prin orașele siriene cu mesaje de genul: „Bassel exemplul, Bashar viitorul”. Pe lângă panotajul stradal, Bashar a început să fie afișat prin cercurile conducătoare siriene și ale Statelor vecine. I-au fost încredințate toate instituțiile și preocupările fratelui său mai mare. Pe scurt, Bashar a trebuit să renunțe la eul său ca individ și să se transforme în ceva foarte apropiat de Bassel. Cu toate astea, a existat o mișcare de ridiculizare a lui Bashar. Datorită trăsăturilor sale fizice și a temperamentului său, aparent lipsit de energie, el a fost poreclit Beesho sau „Bebe Bashar”. O lovitură destul de importantă pentru un individ care încerca să-și crezeze o imagine publică de lider neînfricat²⁰.

În perioada 2000-2007, cultul personalității a fost desființat. Nu au mai fost afișate postere și bannere cu actualul lider. După realegerea sa în anul 2007 în funcția de președinte acest comportament public a reapărut. Considerăm că a existat un motiv bine întemeiat pentru care această practică a fost sistată timp de

¹⁹ *Idem*.

²⁰ Khalaf Roula, *Bashar al-Assad: behind the mask*, <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/669da3aa-b5b5-11e1-ab92-00144feabdc0.html#axzz2JOyTCYKS> — accesat 01.01.2013.

șapte ani. Este foarte posibil ca un complex de inferioritate, o nemulțumire față de aspectul său fizic, care era în acea perioadă destul de diferit de cel al lui Hafez sau al lui Bassel, să fie motivul pentru care cultul personalității a fost desființat. Odată cu realegerea sa în funcție îi sunt confirmate autoritatea și capacitățile de lider, poziția sa în fruntea Statului este stabilă, prin urmare cultul personalității re apare. Am menționat anterior influența tatălui său în formarea sa, iar revenirea la cultul personalității reprezintă o strategie de imitare a comportamentului public avut de tatăl său. În momentul de față, subiectul se percepe că fiind un eliberator, un apărător al patriei care se luptă cu terorismul și cu o invazie străină. Din foarte multe puncte de vedere are dreptate, un număr important de ajutoare materiale și umane sunt aduse în țară pentru a lupta împotriva regimului său.

Opoziția față de Occident și Israel sunt două trăsături cheie ale comportamentului său politic. El își raționalizează puterea și independența politică prin opoziția față de lumea Occidentală. În viziunea subiectului, Siria poate fi un exemplu de Stat care reușește să devină prosper, fără a fi transformat într-o colonie a Occidentului. Israelul este dușmanul de la Sud și dușmanul lumii arabe. Discursul său anti-sionist este moștenit de la fosta guvernare. El definește anti-israelismul ca fiind ceva complet diferit de anti-semitism. Într-o serie de discursuri și interviuri subiectul afirmă că nu poate fi anti-semit, deoarece populația arabă are origini semite. Tot într-un interviu difuzat de presa occidentală el afirmă că nu are niciun resentiment față de populația Statului Israel sau față de religia lor, ci față de politica „sionistă” a elitei guvernante. Subiectul se identifică pe sine ca un luptător pentru națiunea siriană și pentru interesele acesteia. Din punctul său de vedere, există oameni care îl susțin și oameni care se opun, dar cei care îl susțin constituie o majoritate și deci el este în funcția de președinte prin voința populară. Din punctul său de vedere, el are misiunea de a conduce Siria spre o etapă mai bună a dezvoltării ei. „Siria nu este o democrație, nu am pretins niciodată că Siria ar fi o democrație” — afirma președintele într-un interviu. Siria este un Stat cu un guvern autocratic, în fruntea căruia se află președintele republicii, în cazul de față Bashar al-Assad. Actualul lider conduce sub influența cercului său restrâns de aliați politici. Subiectul se privește pe sine ca fiind în funcția sa din voința populară, după cum afirma: „cum poate fi cineva președinte dacă țara nu îl vrea? Nu sunt Superman!”

Una din principalele critici care îi sunt aduse actualului președinte este stilul greoi de a lua o decizie. Actuala criză, care a degenerat într-un război civil, are la bază acest stil. Demonstrații au primit ce au cerut inițial numai după ce starea societății a început să se degradeze foarte rău. O dată cu luptele de stradă, președintele a decis ridicarea „stării de urgență” care era în vigoare de aproape patru decenii. Guvernul a redus perioada stagiului militar obligatoriu, a promis o reducere a taxelor și o creștere a salariului minim pe economie, atât în sectorul public cât și în cel privat. O altă măsură luată a fost demiterea guvernatorului provinciei Daraa pe motive de corupție. Printre alte decizii luate de guvern s-au numărat acordarea de cetățenie siriană tuturor etnicilor kurzi, închiderea singurului cazino din țară etc. Cu toate aceste promisiuni de schimbare, decizia a venit prea târziu pentru a mai putea opri criză.

O viteză scăzută în luarea unei decizii politice indică două trăsături importante de personalitate: nesiguranță în propriile decizii și un comportament obsesiv-compulsiv care are o nevoie acută de a se impune și de a domina procesul politic. Faptul că a trăit în umbra lui Bassel și l-a avut pe acesta ca model a condus la o modificare a trăsăturilor de personalitate ale subiectului. Este accentuată nevoia de a demonstra celor din jurul său că el, Bashar al-Assad, este un lider puternic și este reprezentarea voinței populare.

Analiza discursului. Tabelul de mai jos reprezintă o analiză a indicatorilor verbali folosiți de președintele sirian în perioada 2001-2013 și reprezintă un cumul total de 35 000 de cuvinte. Cuvintele au fost preluate din interviurile și discursurile în engleză ținute de președinte. Indicatorii au fost comparați cu cei ai președinților americani, de la Al Doilea Război Mondial, indicatorii fiind preluați din J. Post.

Tabel 3.0 — Comparatie: Bashar al-Assad's și Președinții SUA. Utilizarea Indicatorilor Verbali

Categorie	al-Assad (35,335 cuvinte)	Președinții SUA (20,000 cuvinte)
Pronume Pers I-eu	16.7.	.31.6
Pronume Pers I plural — noi	23.9	18.3
Pronume Pers I — mine	0.6	2.2
Retractări	7.8 ..	7.6
Negații	16.3	13.6
Explicitări	4.9 .	5.0
Intensificatori adverbiali	6.9	14.1
Calificatori	2.2	11.2

*Sursa: Adaptare după Post 2008, p. 304. Indicatorii sunt per mia de cuvinte.

Scorul mediu al Retractărilor indică absența impulsivității și abilitatea de a reveni asupra unei decizii luate anterior. Scorul ridicat în zona Negațiilor indică un temperament care devine defensiv atunci când este pus la îndoială, împreună cu o încăpățănare asupra propriilor valori. Folosirea aproape minimală a pronumelui „meu“ indică un temperament activ în luarea deciziilor. Un scor moderat al explicatorilor indică asertivitate. Subiectul a dovedit o tendință spre a afirma fapte decât înspre a le explica. Un scor mic în zona Calificatorilor indică un lider care nu se simte confortabil cu reporterii și atenția publică, dar manifestă o dorință puternică de a controla situația.

Analiza testului 16 FP. Am observat comportamentul public și politic al liderului pe parcursul vieții sale. În urma acestor observații, am completat astfel fișa de observație.

Scorurile ridicate sunt distribuite astfel:

A. Pozitiv: rațiune, conformism, discreție, teamă, perfecționism, tensiune

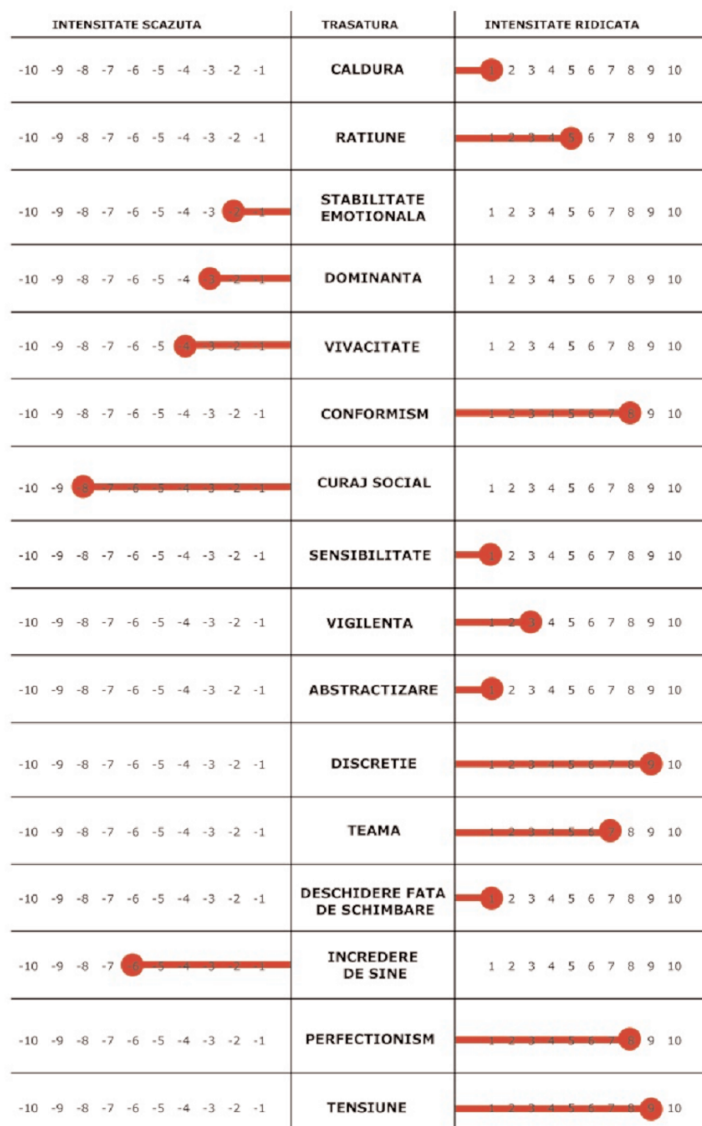
B. Negativ: curaj social, încredere în sine

Scorurile medii:

A. Pozitiv: căldură, sensibilitate, vigilență, abstractizare, deschidere față de schimbare

B. Negativ: stabilitate emoțională, dominanță, vivacitate

FIG 02.2 ANALIZA:
SCALA TRASATURI DE PERSONALITATE



Prin analiza scorurilor ridicate putem stabili care sunt trăsăturile predominante ale subiectului. Scorurile medii indică anumite trăsături de personalitate, dar care nu sunt atât de pregnante și de observabile în comportamentul subiectului. Chiar dacă subiectul are toate trăsăturile analizate mai sus, doar unele sunt definitorii pentru el. Prin urmare, scorurile ridicate pozitive ale variabilei *rațiune* ne indică un individ care, în ciuda faptului că are o capacitate de gândire ridicată, cu o inteligență peste medie, care poate învăța destul de repede lucruri noi, dar care are o gândire orientată mai mult spre partea abstractă a conceptelor, respectiv nu poate gândi proiecte concrete. Scorul ridicat pentru *conformism* indică o conștientizare accentuată a regulilor și a nevoii respectării acestora, nu doar de către el; simțul datoriei și obediența sunt trăsături prezente în comportamentul subiectului. Subiectului nu îi place expunerea vieții sale private publicului, nu este o figură mondenă pentru presă, cum era fratele său Bassel. Aparițiile sale publice sunt legate de latura politico-administrativă a Statului. *Teama* înregistrată cu un scor pozitiv ne indică o neîncredere a individului în propriile puteri și competențe, care pare să aibă la bază complexul de inferioritate menționat anterior. Tensiunea și perfecționismul sunt doi factori care indică obsesivitate compulsivă și dorința subiectului de a controla problemele pe care și le atribuie. Dacă un scor mare pentru *tensiune* poate indica un temperament energic, tot această trăsătură indică și o frustrare a subiectului. Subiectul este timid și neîncrezător în propriile forțe, după cum indică scorul ridicat negativ pentru variabilele *curaj social* și *încredere în sine*. Încă din copilărie, Bashar al-Assad a fost caracterizat ca fiind un copil timid și tăcut care făcea ceea ce i se spunea. Bashar al-Assad nu este motivat de dorința de putere sau de a se afilia cu alți indivizi asemănători lui. Principala sa motivație, care îi machează întreaga carieră politică, este dorința de realizare. Obiectivul lui nu este neapărat o Sirie mai prosperă sau mai puternică, ci nevoia de a-și arăta aptitudinile. Pentru el, un om cu un simț puternic al datoriei și foarte conservator, este foarte important să arate lumii că este fiul „Leului din Damasc” și că l-a moștenit pe acesta.

Dacă analizăm trecutul subiectului vom observa că, în ciuda faptului că nu a fost împins spre o carieră politică, acesta a încercat să îl facă mândru pe tatăl său. Cariera în medicină este doar unul dintre puținele exemple. Faptul că a decis să renunțe destul de ușor la cariera sa de medic și a preluat în cinci ani viața fratelui mai mare, indică un individ dornic să se afirme în fața tatălui său. Este foarte posibil ca în timpul socializării sale primare, subiectul să nu fi primit aceeași atenție și afecțiune pe care fratele său mai mare le-a primit.

Concluzii

În urma analizei noastre, anticipăm următoarele scenarii:

1. Bashar al-Assad nu va părăsi puterea cât timp este încă în viață. Datorită motivației sale principale bazată pe realizare, el trebuie să își îndeplinească „misiunea” și să își demonstreze calitățile de lider. În viziunea sa, el trebuie să arate lumii că este „noul leu din Damasc”.

2. Bashar al-Assad nu va părăsi de bunăvoie puterea. Subiectul este conștient de faptul că fără prezența lui Siria nu se poate restabiliza la fel de ușor.

3. Dacă situația se va înrăutăți pentru el, din punct de vedere militar, nu va fugi din Siria și nici nu se va sinucide.

4. În anul 2014 subiectul va candida din nou pentru funcția de președinte, iar dacă nu va candida singur, rezultatele voturilor vor fi falsificate.

5. Subiectul nu va ataca Israelul, indiferent de numărul de operațiuni preventive pe care acesta din urmă le va desfășura împotriva Siriei.

6. Nu vor fi folosite arme chimice împotriva rebelilor din ordinul direct al subiectului.

7. Indiferent de duritatea sancțiunilor impuse de comunitatea internațională, Bashar nu își va da demisia. O serie de sancțiuni, care ar avea rolul de a forța mâna guvernului sirian, nu ar face altceva decât să alimenteze ideea acestuia cum că el este un luptător împotriva lumii. Din discursurile președintelui reiese credința unui conflict între Siria și Occident, bazat pe disidența Siriei.

8. O intervenție militară străină va duce la folosirea tuturor armelor din dotare, inclusiv a armelor chimice.

9. Subiectul va participa personal la conferința de pace de la Geneva.

10. Ofițerii lui nu vor încerca să îl asasineze și nu vor încerca să îl înlăture.

Întrucât profilul subiectului este realizat în baza informațiilor din surse deschise, este posibil ca anumite evenimente importante din viața subiectului să fi fost omise. Limitarea accesului la informație reprezintă principala problemă cu care se confruntă prezentul studiu. Necunoașterea limbii arabe de către persoana care a întocmit profilul reprezintă una din cele mai mari limitări ale studiului. Chiar dacă discursurile analizate au fost în limba engleză și au fost traduse de specialiști, este posibil să fi scăpat anumite nuanțe ale evenimentelor.

BIBLIOGRAFIE

- Ali Abdullah Yusuf, *The Holy Quran, King Fahd Holy Qur-an*, Printing Complex, Medina, 1991;
 Arthur Jeffery, *Islam: Muhammad and His Religion*, Liberal Arts Press, New York, 1958;
Syria profile: A chronology of key events, BBC NEWS, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703995> — accesat 01.02.2013;
 Chelcea Septimiu, *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*, Polirom, Iași, 2008;
 Morris Desmond, *Zoomenirea, un studiu clasic despre animalul urban*. ART, București, 2010;
 Constantin V. Lucien, *Elitele și statutul lor în societate*, Oscar Print, București, 2003;
 Vilfredo Pareto, *The rise and fal of elites*, Transaction Publishers, New Jersey, 1991;
 Popescu-Neveanu Paul, *Dicționar de psihologie*, Albatros, București, 1978;
 Zlate Mielu, *Eul și personalitatea*, Editura Trei, București, 2002;
 Post M. Jerrold, *The psychological assessment of political leaders: with profiles of Saddam Hussein and Bill Clinton*, University of Michigan Press, 2003.

Surse online

- Khalaf Roula, Bashar al-Assad: behind the mask*, <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/669da3aa-b5b5-11e1-ab92-00144feabdc0.html#axzz2JOyTCYKS> — accesat 01.01.2013
Bashar al-Assad's Inner Circle, BBC News, 2012, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-13216195> — accesat 01.06.2013

Majid Rafizadeh, *How Bashar al-Assad Became So Hated*, The Atlantic, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2013/04/how-bashar-al-assad-became-so-hated/275058/> — accesat 01.06.2013

Profile: Syria's Bashar al-Assad, BBC NEWS, <http://www.bbc.co.uk/news/10338256> — accesat 11.06.2013

Jerrold Post, *Bashar al-Assad Is Every Bit His Father's Son*, Foreign Policy, 2011, http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/12/20/bashar_al_assad_is_every_bit_his_father_s_son?page=0,0&wp_login_redirect=0 — accesat 11.06.2013

Smyth Phillip, *Syria's 31 percenters: How Bashar al-Assad built minority alliances and countered minority foes*, Middle East Review of International Affairs, Vol. 16, Nr. 1 (Martie 2012)

Link-uri Web accesate în perioada februarie-iunie 2013 pentru realizarea analizei de discurs:

<http://www.youtube.com/watch?v=qZZesWADJGw>
<http://www.youtube.com/watch?v=lifik6i85rs&NR=1&feature=endscreen>
<http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=pdH4JKjVRyA&feature=endscreen>
<http://www.ozyism.com/2012/01/president-bashar-al-assad-full-speech.html>
<http://www.ibtimes.com/bashar-al-assads-speech-syrian-crisis-full-text-998536>
<http://www.youtube.com/watch?v=BIF7Xx1JiVo>
<http://www.youtube.com/watch?v=ExXcf3K5XGk>
<http://www.youtube.com/watch?v=JGeGHVAjG5c>
http://www.youtube.com/watch?v=pInIvC7NZ_A
<http://www.youtube.com/watch?v=H28TTkKEZX8>
<http://www.youtube.com/watch?v=t2xIfhTkRdE>
http://www.youtube.com/watch?v=_PwFBqiH6As
<http://www.youtube.com/watch?v=YF7ya6Xngv8>
<http://www.youtube.com/watch?v=v5aRN0mGNfQ>
<http://www.youtube.com/watch?v=5pO0d4bamfc>